

SLOVENE

Političen list za slovenski narod.

Naročnine in inzerate sprejema upravnništvo v Katol. Tiskarni Kopitarjeve ulice št. 2.

Rekopis se ne vračajo, nefrankovana pisma ne vprejemajo.

Uredništvo je v Semeniških ulicah št. 2, 1., 17.

Izhaja vsak dan, izvenredno nedelje in praznike ob pol 6. uri popoldne.

Štev. 204.

V Ljubljani, v petek, 4. septembra 1903.

Letnik XXXI.

„Protekcijonizem“.

Angleški parlament je na počitnicah do 2. novembra. A te počitnice so jako razburjene. Lord Chamberlain je vrgel v zbornico vprašanje, katero globoko sega v celo javno življenje angleško in utegne dovesti do ostrih notranjih bojov, kateri se že napovedujejo v časopisju in po shodih.

Doslej je veljala Anglija kot glavna zastopnica vzhodne trgovine. Anglija ima obilo prebivalstva, katero mora dobivati hrano iz inozemstva. Izdeluje pa velikanske množice obrtnega in tovarniškega blaga, za katero išče odjemalcev po celem svetu. Zato je bila svoboda trgovine zanjo najbolj koristna. Med tem, ko so se druge države obdajale z varstvenimi carinskimi tarifi, je Anglija odpirala svoje meje na stečaj vsakemu prometu.

Zdaj je pa Chamberlain iznenadil Angleže s trditvijo, da je ta neomejena trgovska svoboda za Anglijo nevarna in da se mora tudi Anglija zapreti kot gospodarska celota. Z vso energijo, katera odhkuje tega izrednega moža, ki je stal miren in neupogljiv tudi takrat, ko bi ga bile kmalu strmoglavile nesreče na južno-afriškem bojišču, gre zdaj Chamberlain na delo, da Angležem dokaže resničnost svoje trditve.

Chamberlain je kolonialni minister in s tega stališča dokazuje svoje nazore. Med Anglijo in med njenimi kolonijami se mora narediti ožja gospodarska zveza, ker drugače bodo kolonije vedno silile izpod angleškega gospodarstva.

Angleška svetovna vlada mora imeti samo narodno-gospodarski značaj. Ako nimajo kolonije dobička od angleškega podaništva, utegne odpaсти enkrat Kanada, enkrat Avstralija, potem Indija, Južna Afrika itd. Zadnja vojska je poučila Angleže, kako drage postanejo kolonije, ako nočejo biti pokorne. Zdaj dobiva Anglija velik del sirovin in hrane izven svojih kolonij. Amerika, Rusija, Nemčija so glavni viri za angleški uvoz. Nasprotno pa kolonije velik del svojih industrijskih potreb pokrivajo izven angleške

države. Avstralija n. pr. uvaža mnogo nemških izdelkov. Temu se mora narediti konec, pravi Chamberlain. Vse dežele, ki so pod krono Edvardovo, naj tvorijo eno celoto, katera sama sebi zadostuje. S tem se utrdi angleška moč in posamezni deli se med seboj ožje združijo. To je pa mogoče edino le, ako se naloži visoka carina na izdelke in sirovine, ki prihajajo od zunaj na angleško posest. To je načelo protekcijonizma.

Chamberlain ni svojim ministerskim tovarišem prej povedal svojih nazorov, ker je vedel, da bi v ministerskem svetu ž njimi propadel. Vrgel jih je naravnost v zbornico, kjer so vzbudile velikansko začudenje. Značilne so besede, ki jih je rekel ministerski predsednik lord Balfour: »Upam, da je Chamberlain odstopil, preden je govoril.« A Chamberlain ni odstopil. Sprejel je že vabilo na sedem velikih ljudskih shodov, na katerih bo skušal pridobiti ljudstvo zase.

Položaj je zdaj ta: Kolonije so za Chamberlaina, Anglija sama v večini proti njemu. Kanada je bila prva, ki se je izrekla za protekcijonizem, ker bi s tem premagala konkurenco Združenih držav severoameriških. Velika Britanija se boji, da bo ta »fiskalni zakon« dvignil ceno živčev. Zato gredo nasprotniki v boj s klicem: »Chamberlain nam hoče kruh podražiti«. Uredništvo »Daily News« ima v oknu grd kos črnega kruha z napisom: »Tak kruh je nemški delavec, odkar je pod protekcijonizmom!«

Angleški delavci so poslali oklic na delavce v Kanadi, Novi Zelandiji in Avstraliji, v katerem pravijo: Res je, da je Anglija svoje kolonije izkoriščala. Ako se pa zdaj vpelje varstvena carina, potem se podraži živčev angleškemu delavcu na korist kolonijam. To bi se pa reklo izkoriščati angleškega delavca in mu vzeti, kar je za življenje neobhodno potrebno.

Chamberlain ne taji, da bi se živčev podražil po njegovem zakonu. A on dokazuje angleškemu delavcu, da se potem dvigne

tudi njihova plača, s čimur se doseže ravnotežje v gospodarstvu.

Ta borba se bo nadaljevala ves čas parlamentarnih počitnic in bo velikega pomena za mednarodno trgovino sploh. Druge države so seveda proti novemu nazoru, ker bi bile večinoma precej prizadete, zlasti Nemčija in Amerika. Izid Chamberlainove politike, o katerem se zdaj še ne da izreči nič gotovega, bo vplival na svetovno carinsko politiko vseh držav.

Ogrska kriza.

Cesar se je sinoči zopet odpeljal v Budimpešto, kjer ostane do 9. septembra. Vedno je še dvomljivo, da li se kriza povoljno reši. Madjarski listi napadajo avstrijsko vladu, češ, da ta hujska stranke proti Ogru. »Budap. Hirap« piše: Thun, Badeni in Taaffe so javno nastopili proti ogrski vladi, Koerber pa strelja iz zasede. — Poslanec Barabas se javno pritožuje, ker vladar k obravnavam ni povabil tudi zastopnikov opozicije. Barabas preti, da se opozicija ne udá, ako vladar ne ustreže njenim zahtevam. Tudi Košut ni zadovoljen, ker ga vladar ni vprašal za svet. Košut trdi, da je njegova stranka dovolj močna in bode s časom dosegla svoj namen. Obžaluje pa, da vladarju njegovi svetovavci ne povedo čiste in popolne resnice. Opozicija odločno zahteva madjarski jezik v ogrskih polkih; te zahteve ne popusti. — Res je sicer, da je na Ogrskem madjarsčina po zakonu državni jezik. A to ne velja za Hrvaško in Slavenijo. Sicer pa so tudi na Ogrskem Madjari po številu v manjšini, dosledno bi morali nemadjarski državljani isto zahtevati. To pa bi bil smrten udarec za skupnost armade. Pač pa je opravičena zahteva, da častniki znajo jezik, ki ga govori polk, in da se sodne obravnave vrše v jeziku vojakov.

Nemške stranke in vlada.

V sredo popoldne so načelniki nemške levice na Dunaju dokončali svoja posvetovanja. Ministerski predsednik jim je zagotovil, da bodo vojaki pozneje imeli manj orožnih vaj, ko bi morali letos služiti do novega leta. Kar se tiče ogrske krize, pa vlada meni, da sedaj ne kaže sklicati drž. zbora, ker bi utegnili nastati še večja nasprotstva. Sicer pa ni izključeno, da vlada nenadoma skliče državni zbor. S tem odgo-

vorom pa nemški voditelji niso bili zadovoljni in so sklicali za 7. sept. nemški izvrševalni odbor, ki je sestavljen iz 15 članov štirih nemških strank. Tem povodom obžalujemo, da tudi desnica nima enake parlamentarne zveze, ki bi mogla govoriti edločno besedo.

Pomoč Rumuniji.

Budimpeštanski list »Haza« je izvedel, da se vojaška posvetovanja v vojnem ministerstvu nasledel obiska rumunskega kralja pri našem cesarju. Gre se zato, da se določi, kako naj se izvrši neka vojna zveza med Avstrijo in Rumunijo, ki obstoji že od l. 1897. Dogovor je bil baje v prvi vrsti o tem, kako naj Avstro-ogrsko podpira Rumunsko, ako bi se Rumunsko zaplela v vojno. Po tozadevnem načrtu bi prišli Rumuniji na pomoč trije avstrijski vojni kori in sicer iz Temesvarja, Sibinja in Zagreba. Dotična poveljništva imajo že v rokah tajne navode. »Haza« pravi, da vsako uro pričakuje mobilizacije teh korov.

Kakor l. 1888.

Praška »Politik« pravi, da so bili tudi l. 1888 obdržani v službi v vojski oni vojaki, ki so končali tretje leto. Takrat je imelo namreč priti do vojske med Avstrijo in Rusijo.

Proti kralju Petru.

Še le sedaj se je zvedelo, da je srbski kralj Peter na svojem potovanju po Srbskem doživel v Kragujevcu nekaj jako neljubega. Po vходу v mesto je imel nek kmetski župan nagovor, v katerem je rekel: »Mi zahtevamo kaznovanje kraljevih morilcev, ki so onečastili srbsko ime, mi hočemo oproščenje Srbije od njenih parazitov.« Okolustoječi so klicali »Živela republika!«. Kralj Peter je obledel in ker se je bilo bati, da se ne izvrši napad, je straža obstopila kralja, ki je hitro skočil v voz ter se odpeljal. Policija je uvedla strogo preiskavo.

Občinska socialna politika.

Kolinski katoliški shod je izjavil, da je potrebno, da tudi občine izvršujejo socialno politično delo po enotnem načrtu. Občine bi imele nalogo: Urediti razmere mestnih delavcev in uslužbencev; potem skrbeti za stanovanje in javno higijeno; dalje boriti se proti pomanjkanju dela, posebno z organizacijo delavniškega izkaza na podlagi ena-

LISTEK.

V rojstnem kraju Pija X.

(Iz laškega prevel J. D.)

Če hočemo iz Milana v Riése potovati, potrebujemo za to pot celo noč, ob drugi uri ponoči pridemo v Vičenco, od koder se odpeljemo v Castelfranco. Tja dospemo okrog 6. ure v jutru. V Castelfranco, ki je od Riése 7 kilometrov oddaljen, je pohajal papež Pij X. kot deček v šolo, kajpak bo-sonog, da bi si prihranil črevlje. Castelfranco naredi na nas s svojim starim zidovjem in s svojimi vedno z zelenim bršljanom ovitimi stolpi kaj slikovit utis. Nadalje obsega velik prostor, ima lep zvonik, ki diči vhod v catedralo. Ime Castelfranco ima radi značilne utrdbe, koje so Trevižani napravili l. 1199 na cesti med Trbižem (Treviso) in Vičenco kot središče one, ki vodi iz Padove v Asolo in Bassano. V mestu Castelfranco se je rodil leta 1477 Giorgione da Castelfranco, oziroma Giorgio Barbarelli; bil je eden najznamenitejših slikarjev G. Bellina. Umrl je leta 1511, in v mestu Castelfranco so mu postavili lep marmornat kip. Ondi se je rodil drugi znameniti slikar Benvenuti, imenovan l'Ortolani Giambettista, leta 1480, ki je umrl leta 1525. Benvenuti je bil učenec

Giambellinov in tekmeč Tizianov; njegovo najznamenitejše delo je Mati božja z božjim detetom, med dvema svetnikoma, ki diči stolnico v mestu Castelfranco.

Iz mesta Castelfranco pelje lepa na obeh straneh z znamenitimi beneškimi platanami zasajena deželna cesta v Riése. Ta cesta je takorekoč reprezentantinja cest po beneški provinciji. Proti zapadu se razprostira široko polje, iznad katerega se v daljavi belijo hiše Asola, proti vzhodu pa se vleče valovito feltriniško gričevje. Ako nam ne bi naznanjal visok, sam za se stoječ cerkveni zvonik riéseški, da smo v središču kraja, ne bi znali vsled dolge vrste raztresenih hiš, da smo že v Riési.

Tudi Riése je bil star grad, imenovan Riesium, in leta 1255 so ga imenovali Rexium. Tu je leta 1181 vladala imenitna rodbina iz Trbiža (Treviso). Rodbina de Riése pa je izumrla v Castelfranco za časa renesance. Mogoče, da je rodbina de Riése zapustila župni cerkvi Tintorettovo sliko »Sv. tba«.

V tej cerkvi je bral novo mašo Pij X. Ne daleč od župnišča stoji hiša sedanjega papeža. Enonadstropna hiša je to s štirimi okni v prvem nadstropju in s štirimi v pritličju. Primeroma majhna vrata, nad katerimi stoji številka 5, vodijo v hišo. Hišne oprave vidimo bore malo, ker so jo

sorodniki papeža s seboj vzeli, ko je bil on imenovan župnikom v Possagnu. Le nekaj je še ostalo. Pa vse, kar vidimo, je priprosto, nikako umetniško delo. Po stenah vise podobe svetnikov, potem fotografiji: papež Leon XIII. in beneški patriarh Josip Sarto. Papež Pij X. kot kardinal ni več ostajal v svoji rodni hiši, marveč se je vsikdar nastanil v bližnjem samostanu v Crespanu.

Hiša je zdaj lastnina Giov. Parolin, moža sestre papeževe, Terezije. Parolin, priprost mož in naravnega vedenja, je posestnik gostilne »Pri dveh mečih«, ki je takoj zraven. Tu stanujejo tudi vsi sorodniki papeževi. V veliki sobi v pritličju gostilne najdemo složno pravo kmetiško skupno življenje. Tako skupno življenje žive na kmetih po mnogih krajih Italije, kjer stanuje v eni hiši velika družina z oženjenimi sinovi in njihovimi ženami v popolni harmoniji pod oblastjo najstarejšega, pater familiaria, in skupno dela.

Oče Pija X. je bil v Riési kurzor, t. j. občinski sluga, ki je oskrbljeval tudi pošto. Ime mu je bilo Janez Baptist in oženil se je z Margareto Sanson, ko je zaslužil na dan eno »svanzico«, okrog 80 vinarjev. S to »svanzico« je ustanovil rodbino in je postal oče osmerih otrok. Prvi se mu je rodil Pij X.; drugi je bil Angelo, ki je sedaj poštni oficijal v Alle Grazie pri Mantovi; tretja je Terezija, žena gostilničarja Parolin

»Pri dveh mečih«. Četrta hči Roza je stanovala v Benetkah pri svojem bratu Josipu. Peta, Antonija, je omožena s krojačem Debei v Salzanu. Šesta Lucija, ki stanuje tudi v Salzanu, je omožena s cerkovnikom Boschin; sedma, Marija, in osma, Ana, še tudi živita in ste doslej stanovali pri svojem bratu, patrijarhu v Benetkah.

Poročene Sarto imajo mnogo otrok; med vnuki papeževimi je Benjamin župnik v Possagnu, Janez Baptist Parolin, sin sestre Terezije in gostilničarja.

Gostilna »Pri dveh mečih«, ki je prizidana na rojstno hišo papeževo, je središče vsega življenja v Riési. Parolin daje tudi v najem vozove, kolarnice in hleve za konje, je pa tudi mesar. Velika soba v pritličju, napolnjena z mizami in stoli, služi za obednico, zunaj na vrtu si pa delajo kratek čas z balinanjem. (Lahi imenujejo to igro bozze.) Sinovi in hčere, deloma samski, deloma poročeni, opravljajo skupno delo ter si strežejo.

Pri nobeni ženi ne opazimo kaj kmetijskega, vse so bile dobro vzgojene, kar opazujemo lahko pri vsakem njihovem delu; posebna ljubeznjivost jih diči, koje takoj znamo pri vsaki kretnji.

To je rodbina novega papeža. Prava idila je ta rodbina v italijanskem ljudstvu — in rodbina je pobožna, zdrava ter z dušo in telesom udana svoji domovini.

kosti; podpirati obrtni stan s tem, da ga upoštevajo pri oddaji javnih del, da pospešujejo zadrage, ustanavljajo šole in mojster-ske kurze. Tudi težnjam po izobrazbi naj obične vsestransko ugajajo. Posebno važne so naprave, ki naj bi skrbale za gospodinj-sko izobrazbo delavk. V to naj občina izvoli socialne komisije.

Beda v Južni Afriki

je sedaj skoro hujša, kakor za časa vojne. Mnogi ljudje nimajo niti odev, da bi se z njimi pokrili po noči in tako stradajo, da se je bati, da ne umro lakote. Po leti ni bilo dežja in letina je uničena. Angleška pusti Bure brez pomoči.

Iz brzojavk.

Pariz. »Petit Journal« javlja iz Clermont Ferrand, da je bilo na vajah 92 peš-polka oddanih več strelav na častnike, toda zadet ni bil nikdo. Uvedena je preiskava.

Pariz. »Matin« trdi, da minister za vnanje stvari Delcassé predloži prihodnjemu ministerskemu svetu vprašanje, da li ne bi bilo priporočljivo, da se brodovje, ki je zdaj v Orijentu, pomnoži. Bržkone se kaj sklene o tem.

Petrograd. Car, carica in carica-mati so odpotovali na jahtah »Polarna Zvezda« in »Standard« v Libavo.

Dunaj. Včeraj je bil dunajskim županom slovesno zaprisežen dr. Lueger. V svojem nagovoru je pozival meščanstvo, naj vedno varuje značaj Dunaja kot glavnega mesta države.

Berolin. Odgovornega urednika soc. dem. lista »Leipziger Volkszeitung« Luddicha in »Altenburger Volkszeitung« Hellman-na so aretirali radi razžaljenja Veličanstva, ker sta trdila, da je umrl nek neplemeniti sorodnik nemškega cesarja.

Bodenbach. Posl. nemške ljud-ske stranke Novak je imel shod, na katerem je dejal, da bo morala Avstrija v slu-čaju ločitve od Ogrske v najozjajo zvezo stopiti z Nemčijo, da se tako prepreči tudi iz-vršitev slovanskih zahtev glede armade. Shod je zahteval v tej zadevi združenja vseh strank in se je izrekel za gospodarsko ločitev od Ogrske.

London. Odkril se je velik škan-dal. Dognalo se je, da divjemu Mulahu v boj proti Angleški po stranskih potih v do-bro plačilo pošilja orožje neka londonska trdka. Dosedaj mu je poslala že tri mili-jone patron in veliko pušk.

Praga. »Narodni Politik« javlja, da je pri vojaških vajah v Piseku bilo oddanih najmanj pet ostrih strelav. Vaje so takoj prekinili in uvedli preiskavo.

Petrograd. Profesor Latkin pri-obuže članek, v katerem pravi, da bi se okupaciji Macedonije po Rusiji protivile Avstrija, Nemčija in Angleška, okupaciji po avstrijski vojski bi se pa protivili Rusija, Francoska in Italija. Letkin pravi; naj bi začasno okupirali Macedonijo Francija in Italija, ki imate ondi najmanj interesov ter naj pripravite deželo za avtonomijo. Ta predlog ne bo po godu ni vstašem, ni velevlastim.

Budimpešta. Pričela se je tudi na Ogrskem agitacija za prostovoljni vatop v armado. Opozicija protestira proti temu, ker stroški za novince še niso dovoljeni.

Dunaj. Načelnik avstrijskega nemškega katoliškega centra dr. Kathrein skli-cuje svoj klub k seji, ki bo dne 17. t. mes. na Dunaju.

Praga. Seja izvrševalnega odbora češkega narodnega sveta je prestavljena za te-den dni.

Lvov. »Gazeta Narodova« pravi, da se bodo seje državnega zbora pričele še le meseca novembra.

Budimpešta. Pričela se je tudi agitacija, da bi se ogrskim polkom dovolile zastave v madjarskih barvah. Ako bi se to Madjarom dovolilo, bodo tudi avstrijski Slo-vani zahtevali pri raznih polkih svoje na-rodne zastave.

Moravska Belcerkev. Nemška manjšina je volitev župana preprečila s tem, da jo ni bilo k seji. Vsakega odsotnega od-bornika je glavarstvo takoj kaznovalo s 40 K globe.

Lisabona. Časopisje obširno piše o načrtih kralja Karloasa, ki želi baje postati iberijski cesar združene Španije in Portugalske pod varstvom in s pomočjo An-gleške. V luki Tajó so bile te dni zopet ve-liko slavnosti na čast ondi navzočega angleškega brodovja.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 4. septembra.

Sinoda ljubljanske škofije od 31. avgusta do 4. septembra. K sinodi je prišlo do 350 gg. duhovnikov in redovnikov. Razna posla pri zborovanju so oskrbovali po do-ložitvi premilostnega g. kneza in škofa ti-le p. n. gospodje: Stolni prošt dr. Janez Kulavic je kot promotor Synodi skrbel za to, da se je vse na sinodi vr-

šilo po določenem redu; kanonik Janez Sušnik kot secretarius oskrb je oskrboval sinodalne akte; prefekt v Alojzi-jevišču dr. Mih. Opeka kot lector je bral sinodalne odloke; spiritual dr. Fran-čišek Ušeničnik kot notarius je pisal protokol pri skupnih sejah; kanonik Jožef Erker kot magister caere-moniarum je vodil svete obrede in skrbel za red; pomagala sta mu pri tem poslu stolna vikarja Janez Kalan in dr. Jož. Jerše; semeniški vodja dr. Jož. Les-sar, vodja v Alojzijevišču dr. Jožef Gruden in semeniški podvodja Matija Kastelic so kot praefecti hospi-tiorum oskrbeli sinodalnem prenočišču; p. gvardijan Sattner in mestni kaplan Frančišek Ferjančič kot direc-tores cantus sta vodila petje. Precej v ponedeljek večer je sinoda poslala vdanostne izjave sv. očetu, presvitemu cesarju in pre-zvišenemu metropolitu goriškemu. Raz-pravljalo se je pri sinodi v vseh bolj ime-nitnih stvareh, ki se dotikajo cerkvenega življenja v naši dobi; zlasti podrobno so se obravnavala vprašanja o vzgoji mla-dine, o krščanskem življenju vernikov, o socialnih potrebah našega naroda, o škotovih zavodih, o svetosti duhovnikovega zna-nja, o duhovniku kot dušnem pastirju in o njegovem razmerju do političnega in socialnega gibanja v naši deželi. Premilostni gosp. knez in škof je vsak dan po dvakrat z apo-stolsko vnemo in živo prepričevalnostjo raz-lagal in utemeljeval sinodalne sta-tute. Duhovne vaje je vodil jezuit p. Nilles, ki slovi kot poznavatelj cerkve-nega prava. (Slovonom je znan zlasti po svojih delih o grško slovanski liturgiji.) — Upamo, da bo ta, po jožefinski dobi prva sinoda v naši škofiji donesla našem na-rodu premmogo sadu. Duhovniki imajo za svoje delovanje začrtan enoten, globoko pre-mišljen program in če se bodo zložno in navdušeno držali tega programa, ni dvoma, da bo njih delovanje v največjo hasen lju-bljenega naroda in v slavo države božje!

Odlikovanje. Nadučitelju v pokoju in častnemu občanu občine Remšnik g. Janezu Vezjak je podelilo graško namestništvo ča-stno kolajno za 40letno zvesto službovanje.

50 letnico svojega duhovniškega de-lovanja praznuje 6. t. m. d. g. Serafin Jeršič, župnik pri sv. Juriju pri Islakah.

Osebnost. Č. g. J. Dobrovec zakristan na sv. Višarjih, pride za mestnega kapelana pri glavni fari v Celovec.

Volitve v okrajni zastop v Gore-nje radgonski se vrše dne 10. septembra ob 2. uri popoldne za veleposestvo, dne 11. septembra ob 8. uri zarana pa za kmet-ske občine.

Novo politično društvo. Za gorenje-radgonski in ljutomerski okraj se je ustano-vilo novo politično društvo s sedežem pri Sv. Križu pri Ljutomeru. Pravila so že po-trjena. Ustanovni shod bo v kratkem.

Slovenska smaga v Ljutomeru. Kakor smo pričakovali, tako se je tudi zgo-dilo. Pri volitvi starešinstva četrte obrtnijske zadruge v Ljutomeru so bili soglasno izvo-ljeni samo narodno zavedni slovenski možje. Nemci so puške pometali v koruzo.

Naj le poskusijo! Če hočeš Nemcem priti do živga, opozarjaj slovensko ljudstvo na geslo »Svoji k svojim!« Gotovo jih spraviš po koncu! Imajo prevažnega razloga, da postajajo nervozni, ko čujejo to slov. geslo. Oni sovražijo naš slovenski narod in njega jezik, ali to jim ni v oviro, da ne bi se ma-stili ob njegovih žuljih. Najzagrizeneji trgo-vec in obrtnik na Slovenskem živi od slo-venskega ljudstva. V tem strahu pred slo-venskim geslom »Svoji k svojim!« je začela »Marburger Zeitung« groziti, da bodo tudi oni vračali z enako mero. Prusjaško glasilo državnih uradnikov v Mariboru je podobno tu potniku, ki hodi po noči po temnem go-zdu, in žvižga in peva, da prikriva svoj — strah! Oni da bodo bojkotirali slovenske obrtnike in trgovce! Naj le poskusijo! Po-tem še le se bo videlo prav: koliko sloven-skih trgovcev in obrtnikov živi od Nemcev, in koliko nemških od Slovencev! O, naj le poskusijo! To bo izborna šola.

Jedno leto je že minilo, odkar so Tržaški Slovenci na šolskem vrtu družbe

Sv. Cirila in Metoda glasno protestirali proti temu, da vlada in Lahi potujdujejo tržaške slovenske otroke in da jim nočejo dati slo-venskih šol. Temu protestu pridružili so se učitelji in ljubljanski Slovenci a — šole še ni. Ze je novo šolsko leto tukaj in slovenski oče mora poslati svojega otroka v laške in nemške zavode — ker šola pri Sv. Jakobu je premajhna, da bi mogla sprejeti vse slo-venske otroke.

Topi iz Prusije. Ko so zidali v Trstu protestantje svojo cerkev, dobili so iz Pru-sije topove, iz katerih so vtili zvonove za to cerkev. Ti topovi bili so vzeti Francozom od Prusov v zadnji francoskopruski vojni. To so znali vaščani neke vasi v tržaški okolici in držeči se gesla: »Vsem jednake pravice«, šli so k ruskemu konzulu in ga naprosili, naj bi Rusija poslala nekaj topov, katere je vzela Turkom, da bi vtili iz njih zvonove. »Kaj hočete, da pridem v konflikt z vašo vlado?« odvrnil je konzul. »Saj so iz Prusije poslali tukajšnjim Nemcem«, rekli so naši. »To je vse nekaj drugega«, rekel je konzul, »Nemčija in Avstrija . . .« — Toliko v dodatek k zadnjemu članku »Pre-velike skrbi ljubljanske deželne vlade«!

Jezik koroških Nemcev. Včeraj smo omenili odločnega nastopa g. dr. Brejca pri koroških sodiščih za pravice slovenskega je-zika. Ker sta bila med člani senata samo dva slovenščine zmožna, dr. Brejca pa je vztrajal pri slovenskem zagovorništvu, odšel je sodni dvor v posvetovalnico. Ko se je čez dalje časa zopet vrnil v razpravno dvo-rano, je pa razglasil predsednik gosp. nad-svetnik pl. Fladung sklep, da se raz-prava preloži za toliko časa, da bo mogoče sestaviti tak se-nat, kojega člani bodo vsi slo-venščine zmožni! S tem sklepom je sodni dvor storil principijelno odločbo glede rabe slovenskega jezika na celovškem deželnem sodišču. Ta sklep je docela naraven in tudi popolnoma uteme-ljen v jezikovnih predpisih za slovenske de-žele in si niti misliti ne moremo, kakšne posledice bi bile nastale, če bi bilo sodišče v nasprotnem smislu spoznalo. Tako smo zopet stopili za mogočen korak naprej na potu do enakopravnosti našega jezika; g. državnega pravdnika namestniku pa svetuj-mo, naj le hitro vzame slovnico slo-venskega jezika v roke, ker jo bo morda prav kmalu rabil ob sestavi — prve slovenske obtožnice! — Takrat bodo pa zopet pihali jeze koroški Nemci.

Ruščina prepovedana. Dijakom v Ljubljani je prepovedano se učiti ruskega jezika. Nemščino, kakor jo izgovarjajo Prusi, tako učenje plačuje avstrijska država z na-šimi novci, iz Italije kliče laške profesorje in jih plačuje z našimi novci — če se pa mi sami hočemo učiti ruskega jezika, to pa nam je prepovedano. — Sevé, mali sloven-ski narod bi bil najhitrejšje potujčen, ako bi ne imel močne zaslombe v svoji žilavosti in svojih slovanskih bratih v Avstriji.

Uravnava Mirne kaj vrlo napreduje. Sedaj je prerezan dolg kanal črez pot iz Št. Ruperta v Mokronog. Nov, ličen železen most je napeljan črez novo strugo, in če dá Bog lepo vreme, v soboto zvečer bodo šil-nili valovi prvokrat v ta del nove struge. Delavcev je veliko, domačinov, bratov Hr-vatov in pristnih Ogrov. Pri celem podjetju vlada strog vojaški red, katerega vzdržuje podjetnik g. Taifler. Sicer tujec, trd Oger, pa vendar pravičen do vseh, strog v službi, a prijazen, ljubeznjiv do najzadnjega delavca. Zanimivo ga je poslušati, ko ukazuje delav-cem. To je živ poliglota. Zna skoraj vse je-zike evropske. Železnice še nimamo, pa ven-dar vozi močan »šimelj« po železni progi voziček za vozičkom. Urno gre vse izpod rok. Čez nekaj let se bodo ljudje čudili, da so bili ondi mlinci, kjer ni vode več ob hiši. »Drugi časi, drug je moj tek«, — bo rekla lena Mirna.

»Slovenca« prodajajo od jutri dalje še v naslednjih ljubljanskih tobakarnah: Alb. Kanc, sv. Petra cesta št. 14, Andrej Vesel, Prešernove ulice 20, H. Fuchs, Marija Terezije cesta 14, Ant. Saje, Du-najaska cesta št. 19, Mar. Sever, Gosposke ulice 11, Jos. Swatek, Mestni trg 25, in Ivan Kristan, Realjeva cesta 24.

Nemci besne, ker je predvčerajšnja »Südsteierische Presse« nasvetovala, naj bi

Slovenoi povodom občnega zbora »Süd-marke« priredili v Slovenjem Gradcu shod po § 2 in protestirali proti »Südmarkinemu« izizvanju. Ta jeza je dokaz, da bi bil ta shod umesten, treba je le skrbeti, da slovenski kmetje od vseh strani takrat prihite v Slo-venji Gradec!

Slovenske gledališče. Gosp. Danilo in gospa Danilova sta bila včeraj angaži-rana pri slovenskem gledališču v Ljubljani.

Politično zborovanje v Stude-nicah. »Katol. politično društvo za slovenje-bistriški okraj« zboruje dne 6. septem-bra 1903 ob 3. uri popoldne v gostilni gosp. Koropec v Studenicah. Govorili bodo: 1. G. Fr. Robič o državnem po-litičnem položaju; 2. gosp. J. Roškar o deželni politiki štajerski z ozirom na Slo-vence; 3. g. Fr. Mlakar o razmerah do-mačega okraja; 4. g. M. Medved o slo-venskem uradovanju v c. kr. in drugih ura-dih. — Zborovanja se naj udeležijo vsi za-vedni kmetje slovenjebistriškega okraja!

— **Umrla** je v Gorici g. Frančiška Koruz iz Gaberij na Vipavskem.

— **Smrt v tujini.** Umrl je na Fran-coskem g. Karol Slekovec, sin g. nad-učitelja Slekovca v Jarenini.

— **Pošten najditelj.** Posesnik Julij Golob od Št. Janža na Dravskem polju je izgubil v soboto v Mariboru denarnico z 780 K. Denarnico je našel pošten človek, ki jo je oddal na policiji.

— **Iz Trbovelj** je šlo okolu 70 rudo-kopov na Vestfalsko.

— **Zodiakalna svetloba na nebu** se bode baje v nekoliko tednih v jasnih in temnih nočeh dobro videla tudi v naših kra-jih. Zodiakalna svetloba se razširja na zapa-dnem nebu v podobi nekoliko zakroženega slošca. Zodiakalna svetloba se vidi v naših krajih ali zgodaj spomladi pred solničnim vzhodom, ali pa jeseni kmalu po solničnem zahodu. Veliko lepše, kakor v naših krajih, jo je videti v vročem pasu, ker ekliptika ni tolikanj proti obzorju naklonjena. Tolmači se, da zodiakalna svetloba izvira od neke sila tenke zraku ali drobnem prahu podo-bne snovi, katera se razsteza v prostoru med solcem in planetom Martom, sicer pa glede te snovi veščaki še niso popolnoma na jasnem.

— **Razpisano** je učno mesto na drž. ljudski in meščanski šoli v Trstu.

— **Južni kolodvor v Celovcu** pre-zidajo v centralni kolodvor.

— **O pletarstvu in o vrboreji** je predaval preteklo nedeljo v Beričevem v gostilni Iv. Grada Baran, učitelj na tu-kajšnji obrtni šoli.

— **Zveza gospodarskih zadrug za Stajersko** je imela te dni svoj občni zbor v Gradcu. V zvezi je bilo 216 zadrug z 24433 zadrugniki. Dohodkov je imela zveza 25095 K., izdatkov 31028 K., nedostatka torej 5933 K.

— **Ubito ga je.** Posesnik Anton Za-bukovec na Jakičevem pri Velikih Laščah je dal napraviti v veži nov obok. Ko so bili dne 2. septembra zidarji dogotovili delo in so odstranili podstave, je obok zrušil. Pod obokom se je uprav tedaj nahajal des-letletni Franc Zabukovec, ki je bil takoj mrtev.

— **Vojaki socialisti.** Iz Trsta se poroča: V torek zvečer okoli 10. ure zbrala se je gruča vojakov pešpolka št. 97, ki so v starem mestu v Trstu prepevali delavsko himno in glasno vzklikali, da nočejo več služiti. V dokaz temu vrgli so od sebe če-pice in bajonete. Občinstvo se je zavzelo za vo-jake in je z njimi demonstriralo. Nek na-rednik je stopil pred vo-jake in potegnil sabljo, a moral je pred jezno množico po-begniti. Narednik je tekel v vojašnico, od-ko-der je prišel na lice mesta močan vojaški oddelek ter napravil konec izgredu.

— **Dolenjske novice.** V novo-meški in topliški okolici se po-javlja na polju (pri ajdi in prsnini) že suša. Krka je že precej upadla, mlinci zastajajo in tudi studenci že tu pa tam pojemajo. — Trgatev bo precej obila, grozdje bo sladko. S sadjem bo srednja letina. — V Zalogu pri Novem mestu pričela je ope-karna zopet delati. Okolu 20 vrst razne opeke bo izdelavala. Graščina Zalog (Breitenau) razprodaja zemljišča na drobno. Cene in pogoje izve se pri gra-ščinskem oskrbniku tam. — V Soteski pri Lužemberku so dogradili lepo, novo mo-derno šolsko poslopje za enorazrednico. Blagoslovljena in otvorjena bo prihodnji te-den. — Novi c. kr. okrajni šolski nadzornik za Gorenjsko gosp. nadučitelj Kalinge-ri iz Toplic je že odšel na svoje novo me-sto v Kranj. V Toplicah je služboval nad 25 let ter bil vseskozi priljubljen. Vodstvo trirazrednice v Toplicah se je poverilo ta-mošnjemu učitelju g. Matki. — V Pre-ski pri Novem mestu pripravljajo pridno material za novo župno cerkev. Tudi z gradnjo novega šolskega poslopja za triraz-

rednico se bode kmalu pričelo. — Na traji pri Novem mestu se postavi nov železen most čez Krko, in sicer od kolodvora mimo Dularjevega mlina. Ta most je zaradi odnotnega voznega prometa prav potreben.

Dobavni razpis. C. kr. oskrbništvu poštne ekonomije na Dunaju naznanja trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani, da bo za leto 1904 nabavilo potom javne ponudbe razne predmete, kakor: Napisne table, knjigovezna dela, štetaško robo, železnino in mednino, stekleno blago, službene čepice, zaboje, gumbe in zapone, plateno blago, nože in škarje, službene znake in kovine, razne vrste papirja, pozamenterijsko blago, poštarne roge, milarsko in vrvarsko blago, pečatni vosek, kleparsko blago, suknjo, ure, tehtnice in uteže, kolomaz in vato. Vzorci predmetov, katere je dobaviti, so pr. c. kr. oskrbništvu poštne ekonomije na Dunaju (k. k. Post-Oekonomieverwaltung in Wien, I., Postgasse Nr. 17) na ogled. Pismene ponudbe, kolekovane z 1 krono za vsako polo, se morajo vložiti zapечатene najkasneje do 19. septembra t. l. 12. ure opoldne pri c. kr. oskrbništvu poštne ekonomije (k. k. Post-Oekonomieverwaltung, Stadt, Postgasse Nr. 17, I. St.). Razglas, obsegajoč natančnejše pogoje in zaznamek predmetov, katere je dobaviti, je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani na ogled.

Novo slovensko pevsko društvo na Koroškem. Ustanovna slavnost pevskega društva »Drava« v Glinjah se je obnesla nepričakovano sijajno. Slavnostni govor je imel g. Rotar.

»Deseti brat« v Radečah. Diletantje v Radečah priredijo že tretjič narodno igro »Deseti brat« dne 6. sept. t. l. Ker je zadnja vpričitev vsela tako mojstrsko in častno za pogumne radeške diletante, nadati se je tudi to pot obilne vdeležbe posebno od strani tujcev - gostov, ki so zadnjo predstavo posetili v jako častnem številu. Pričakuje se pa tudi od p. n. domačega občinstva, da bode sledilo z zanimanjem vpričitvam posebno tako velikih narodnih iger, kakor je »Deseti brat«, ter da se bo v večjem številu vdeležilo te zadnje vpričitve »Desetega brata« v Radečah.

Bik ga je umoril. Hlapca Lovrenca Koširja je 2. t. m. v Pristavi napadel bik posestnika Jožefa Primožiča, vrgl na tla in ga z rogami pritisnil na zemljo. Košir je dobil tolike poškodbe, da je še tisti dan umrl.

Iz Smartna pri Litiji. Kakor smo že nekoliko omenili, priredi naša deželjska Marijina družba v nedeljo popoldan dvojno gledališko predstavo. Prva je dramatična alegorija: Vera, Nada in Ljubezen na rajskem pragu. Druga pa je tridejanski igra »Slepa mamica«. Med posameznimi dejanji pa se primerno vrste pevske točke, ki so malone povsem izvirne in zložene v narodnem duhu. Vsekako zanimiva prireditve naj bi privabila obilo dobrodošlih gledalcev in poslušavcev.

Gesta po Baški dolini je izročena javnemu prometu.

Pobegnil je trgovec Josip Vokač iz Dvora pri Žužemberku. Menda je sedaj v Parizu. Oškodoval je mnogo ljubljanskih trgovcev.

Hrvatske novice. V Gospiću je bil velik ljudski shod za finančno samostalnost Hrvatske. — V Sarajevu so šetališče od Miljacke do Cesarinskega mostu nazvali »Kallayevovo šetališče«. — Obol je v Zagrebu vodja »štistih« dr. Frank Bolezen, ki je bila nekaj dni jako nevarna, se je sedaj zboljšala. — V Gržanih je umrl trgovec Rajmund Turina. — Nagle smrti je umrl upravitelj sodnje v Otočcu Matija Banić. — Predvčeršnjim se je pričela pred sodiščem v Ogulinu razprava proti Grubničanom radi »javnega nasilja«. — Mnogo hiš je pogorelo v Čonilu, občina Varaždinske toplice. — V Lepoglavi so se dne odnotni kaznilnici uprli. Priti so morali orožniki iz Varaždina, da so udušili nemire. — V Našice je odpotoval ban Pejačević. — Načelnik zagrebške policije dr. Guttner je prosil, naj ga prestavi v državno službo. — Na gledališče v Aachen je angažirana hrvatska operna pevka gđ. Ulrich. — Na šest mesecev je bila v Zagrebu radi tatvine obsojena Josipina Črtalić s Kranjskega. — V Srijemu bo imela kongres srbska akademična mladina. Glavna točka vsporeda bo sloga med Srbi in Hrvati. — Trojezične napise na železnicah v Dalmaciji odstranijo, kakor poroča »Jedinstvo«. Nove tablice so naročene. Vlada se boji, da radi trojezičnih napisov ne pride do aličnih dogodkov, kakor na Hrvatskem. — Velik skupen shod vseh dalmatinskih hrvatskih strank predlaga »Crvena Hrvatska«. Na shodu se bo sklepalo o skupnem narodnem delu.

Ljubljanske novice.

Ukradena ura. Gabrijelu Eiletzu je bila včeraj v Jenkovih ulicah ukradena srebrna ura z verižico.

Ljubljanski ciparji se oborožujejo! Na ljubljanskem barju bodo koncem tega meseca

zasedli zopet svoje pozicije ljubljanski ciparji. Kdo jih ne pozna, tistih oskuljenih drobnih tih, ki jih zvezane donosaja meseca oktobra ljubljanske prodajalke na trg. Prihodnje dni se prične nabirati »orožje« ciparsko: Limance, koli, reglje in vejeve za kolibe in manjkatni seveda tudi ne sme cipence-piščalka. Ves krakovski, trnovski in žabješki ciparski regiment bo v kratkem zasedel travnike notri gori do Havpince, potem pa ne bo kake štiri tedne ne konca ne kraja tistega brizganja. In ko bodo pričele tam »od straž hrvaške« bližati se ljubljanskemu barju trope tistih trapastih cip, takrat bo cipar v svojem elementu, da ne bo nič drugega okoli sebe ne videl ne slišal! ... Da bi le ne bilo dosti tistih preklicanih »pašence«!

Novi obrtni nadzornik za Kranjsko, gosp. Jan. Santruček, je že nastopil svojo službo. Prijazen mož, na občevalca napravi prijeten utis in kaže, da je odkrit. Čeh in je rad prišel med Slovence. Njegov adlatus Kaschka je pa neki vse drugačne »pasme«.

Okradeni pekovski mojster. Pekovskemu mojstru Štupici na Martinovi cesti je nekdo ukradel iz prodajalne 14 K.

Iz Amerike in v Ameriko. Iz Amerike je prišlo te dni 70 Hrvatov in Kranjcev. V Ameriko je odpotovalo včeraj 26 Hrvatov in Kranjcev.

Javna vinska preskušnja v deželni preskuševalni vinski kleti v Ljubljani. Slavno občinstvo opozarjamo še enkrat na jutrišnjo (v soboto) javno vinsko poskušnjo. Začetek ob 8. uri zvečer. Ker imajo nekateri posestniki še mnogo vina na prodaj, katerega bi vsled bližajoče se trgatve prav po ceni oddali, želeli bi bilo, da se zgosti mnogo vinskih kupcev. Vsaka tozadevna posredovanja se izvrše brezplačno.

Za pogorele v Vačah priredi se v nedeljo 6. septembra t. l. v gostilni »Prešernov hram«, Rožne ulice št. 29, domača vrtna veselica, pri kateri sodeluje iz posebne prijaznosti slavni »Šrnel kvartet«. Vstopnina prosta. Eventualni prosti darovi se v to svrhu hvaležno sprejmo. Ker je to gotovo blag namen, nadejati se je mnogoštevilne udeležbe.

Urna vojska. Leta 1885. rojeni mladeniči stopijo s 1. januarjem 1904 v črno vojsko. Vsi v Ljubljani l. 1885. rojeni mladeniči naj se oglase radi tega tekom septembra na mestnem magistratu in naj prinese seboj krstni in domovinski list.

Izgubil je Karol Sirk, sluga pri stavbeniku Trumlerju, denarico s 50 K, znižano vožno karto od Ljubljane do St. Vida in eno pobotnico. Pozabil je denar v neki prodajalnici, a ko ga je prišel iskat, denarja ni bilo nikjer.

Pokvarjena pot. Mladoletna Alojzij Hribar in Fran Nečmar sta bila včeraj aretirana, ker sta se hotela odpeljati v Ameriko.

Hud pes. Pes posestnika K. P. je predvčeršnjim neko Marijo Marovt tako ugriznil v nogo, da so jo danes peljali z rešilnim vozom v deželno bolnico.

Opsovani vojak. Včeraj je pijani Janez Borštnar zmerjal vojaka na straži pri prisilni delavnici. Očital je vojaku, da ne zna streljati, ker je zadnjič ušel prisiljenec. Borštnar je bil aretiran.

Društvo slovenskih odvetniških in notarskih uradnikov v Ljubljani bode dne 6. t. mes. imelo ustanovni, ne pa občni zbor, kakor je bilo po pomoti naznanjeno.

Vstaja na Balkanu.

Turkom prijazni krogi se zgražajo nad dinamičnimi atentati, ki zahtevajo toliko žrtv. Kde se zgraja? Seveda v prvi vrsti Turki sami, potem Grki in Nemci: vsi gorki prijatelji Slovanov. Ne bomo branili — in to smo že povdarjali — vstašev zaradi njih dinamičnih atentatov, toda vprašamo, zakaj se isti ljudje niso zgražali nad dinamičnimi napadi Burov? Takrat se niso zgražali, nikjer ni bilo kake nevolje, povsodi le navdušenje za Bure. In danes, ko se bori slovenska raja z enakimi sredstvi, ki so morda še milejša, kakor so bila sredstva Burov, danes se pa zgražajo. Toda začele so se zavdati tudi vevlasti, da je čas, krepko pčedi v makedonsko žrjavico. Vlasti še niso edine, ali bo potrebna evropska okupacija Makedonije, toda v tem so že skoraj na čistem, da je Makedoniji treba dati krščansko upravo. Turški bolnik je star in bole ga zobje. In evropski zdravniki so poklicani, da mu izrujejo te bolne zobe. Ze so mu izruvali bosanski, bolgarski, tesalski zob, sedaj je treba izruvati še makedonski zob. Drugače ne gre več.

Stanje je vedno bolj kritično, posebno v monastirskem vilajetu, kjer je po konzularnih poročilih najmanj 6000 vstašev. Revolucija se razteza na distriktu Ohrida, Prilep, Genridje, Petrič in Vodena. Brzojavne zveze med Monastirrom in glavnimi kraji vilajeta so pretrgane, več mostov razdrtih, da turška artilerija težje operira.

V solunskem vilajetu kristijani vedno bolj zapuščajo svoja bivališča in beže v gore. Izmed štiri tisoč begunov se jih je tri tisoč pridružil vstašem v vilajetu monastirskem,

kjer je vstanek in anarhija splošna. Turški vojski se le malo vstavljajo, akoravno pride na enega vstaša 10 vojakov. Skupaj je v monastirskem vilajetu do 80 tisoč turških vojakov. — V Skoplju in Velesu so kristijani razdeljeni v dve stranki. Ena je revolucionarna, druga pa takorekoč konservativna; in ti se obračajo na konzule. Turški privrženci so izginili.

Turški reformator (?) Hilmi paša nima nobenega zaupanja več. Njegovo delovanje obstoji v tem, da vodi Turke in kristijane za nos. Nesramna laž je, ko trdi, da vpljuje reforme. Orožniki, ki naj vpljujejo reforme, so sposobni za vsako hudodelstvo. Kajmakam iz Kavardarzi nalaga svojevolično davke. Kdor plača, ga puste pri miru, kdor ne plača ga zapro. Na ta način si je baje pridobil že 10 000 turških funtov.

Sultanovo položaju.

V odgovoru na čestitke, ki so mu jih izrazili dostojanstveniki raznih cerkvenih občin, je sultan dejal, da je njegova odkrita želja blagostanje vseh podanikov brez razlike vere in narodnosti. Opiraje se na besede ekumenskega patrijarha, je izjavil sultan, da gibanje, ki je nastalo v nekaterih provincijah, ni nastalo vsled notranjih vplivov, ampak vsled zunanjih. Obžaluje te dogodke, toda upa, da se bo gibanje kmalu udušilo. Tudi obžaluje, da so celo (!) nekateri vojaki bili nasilni; toda gotovo je, da se to ni zgodilo na njegovo povelje. Nasprotno, njegova želja je videti svoje podložnike v sreči in miru. Nato se je obrnil sultan k bolgarskemu patrijarhu in izrazil nado, da bode eksarh njegove besede povedal tudi vernikom. Slednjič je sultan obljubil ekumenskemu patrijarhu, da bo tudi on sodeloval pri nabiranju darov za žrtve grške narodnosti v vstaških krajih.

Besede sultanove so napravile velik utis na deputacijo. Listi pravijo, da bodo patrijarh in drugi poglavarji cerkvenih občin razglasili te sultanove besede. Ali jim verjamejo?

Vstaši v boju.

V vstaški oblasti so bila pred nedavnim mesta Kruševo, Resna in Klisura; zveza med Genridje in Ohrido je popolnoma pretrgana, vstaši obvladujejo vse trdne gorske pozicije. V Kruševem so vstaši pred prihodom turških čet zažgali vojašnico in hišo podprefekta (mudirja). Artilerijsko streljanje je uničilo 382 hiš. V kolenidskem gorovju se je bil hud boj med vstaši in neko albansko četo. Albanci so skoraj vsi pobiti. V vasi Konomlati ma so turški vojski naredili velika grozodejstva, ker so prebivalci vstaše sprejeli in jih pogostili.

Vstaški generalni štab je izdal proklamacijo, v kateri spodbuja prebivalstvo za vstanek, in izraža upanje za intervencijo Srbije in Bolgarije.

Oklic turških oblasti pa svari v turškem, bolgarskem, srbskem in grškem jeziku prebivalce, naj se ne pridružijo bolgarskim roparjem.

Razdejanje turških vasi od strani vstašev je mohamedance silno razburilo in se bodo maščevali. Dosedaj so vstaši obdržali svoje postojanke. Pri Novesekem (vilajet Monastir) je vstaška četa 450 mož napadla 250 turških vojakov. Po 24urnem boju so zasedli vstaši vas in so vzeli seboj mnogo bogatih Turkov kot talnike zaradi odkupnine. Turki imajo do 150 mrtvih in 50 ranjenih.

V boju pri Ohridi so bili vstaši pobiti in so izgubili 350 (?) mož. Nadalje so bili pobiti pri Kaimac-Tepe (pri Ostrovem, vilajet Monastir). Po zmagi so plenili turški vojaki, kakor navadno, po vaseh celega okraja. Vstaši so zasedli celo okraj Kastorija.

Vodja Popov je zbral Grke v neki grški cerkvi in jih vspodbujal k vstanku zoper Turke. Dejal je, da se morajo združiti v boju za svobodo zoper Turke vsi kristijani. Grki ga niso poslušali, vendar so dali vstašem živil. Vodje vstaje so Popov, Klissov in Kucov.

Eksplorzija na parniku.

V noči med 31. avg. in 1. septembrom okoli 12. ure se je izvršila na ogrskem parniku »Vaskapu« strahovita eksplozija. V ponedeljek zvečer je zapustil s lesom, sladkorjem itd. obložen parnik pristanišče Varno in odplul proti Burgas. Ko je bil le še 1 uro od Burgas oddaljen, se je zgodila eksplozija, vsled katere se je takoj užgal prvi del ladje. Ogenj se je hitro razširil. V bližini ni bilo nobene druge ladje. Spustili so v vodo rešilni čoln, na katerem se je rešilo nekaj mornarjev in potnikov. Ponesrečili so se: Kapitan Lettis iz Sovrana pri Reki; častnik Destoković in Pešić iz Reke; uradnik levantiške družbe Karol Lendway iz Požuna; mornarja: Pečely, Placibat, Kalupović, Konstantinov, Lazarić in Vasilew.

O vzroku se poroča, da je eksplozija kotla izključena, ker je kotel ostal popolnoma nepoškodovan in ker se so mašinsti

rešili. Govori se, da so vstaši pod napačnim imenom utihotapili dinamit na ladjo, ali so pa skrili pekleniški stroj na ladji. Sodi se, da je prvo domnevanje bolj verjetno, ker statuti te družbe prepovedujejo eksplozivne tvarine prejemati na ladjo.

Vstaši si niso mogli drugače pomagati in so dinamit utihotapili. Osobe pa ni ravnala s pokljatvijo tako, kakor bi moralo, ker ni vedelo, da je dinamit in vsled tega je eksplozija nastala.

Turčija proti Bolgariji.

Poročilo porte na avstro-ogrsko in rusko poslanstvo pravi, da je bilo v zadnji seji makedonskega odbora v Sofiji sklenjeno, pozvati člane odbora, naj zbirajo skupaj čete in denar in naj one, ki ne ubogajo, umoré. Zbiranje čet se bo vršilo na bolgarski meji pri Dvenici. Voditelji vstašev, med katerimi so tudi bolgarski častniki, sedaj zbirajo čete. Orožje, streljivo in dinamit spravljajo na suho pred očmi bolgarske policije v Burgas.

V Evxinogradu so se vršile v sredo važne konference. Sodi se, da se je odločilo bolgarsko vprašanje. — »Lokalanzeiger« poroča iz Carigrada, da je Turčija poslala Bolgariji ultimatum, ki naj bi bil potekel včeraj. Dunajski in berlinski krogi o tem še nič ne vedo. V teh krogih se priznava opasni položaj. Vest, da bi imele že danes turške čete prekoračiti mejo, se še ne potrjujejo, a tudi ne dementirajo.

Knez Ferdinand.

Iz Solke se poroča, da je dobil knez Ferdinand v Evtinograd pretilna pisma, naj se takoj vrne v Sofijo in stopi na čelo macedonskega gibanja, ali pa naj odstopi. Bolgarija potrebuje moža, ki ima energijo, pogum in odločnost.

Še celo od oficijelne strani se priznava, da je kneževu stališče zelo umajano, ker je stopil v nasprotje z ljudstvom.

Sultanove sanje.

Sultan je včeraj, ko mu je vojni minister prišel čestitat v imenu armade, ministre zagotovil, da bodo v enem mesecu vse vstaške čete pokončane. Se mu je pa menda ravno sanjalo.

Turčija v denarnih zadregah.

Turčija hoče na novo najeti posojilo pri otomanski banki, ker ji v blagajnah zelo preda. Kot garancijo bo razpisala nov osebni davek in zvišala živinski davek. Zdaj je še vprašanje, kdo bo plačal davek. Tako gre lepo naprej in kmalu bodo na Balkanu pokale tudi evropske puške in gromeli ruski in avstrijski topovi.

Izpred sodišča.

Izpred ljubljanskega porotnega sodišča.

Rop v Vintgarju. Binkoštno nedeljo je korakal ob 1. uri popoldne od Žumrove restavracije proti Vintgarju slikaraki pomočnik France Ropert iz Radovljice. Hodil je sam, le neko deklo je srečal v bližnji prejemene restavracije. V bližini soteske pri korakal je s hriba mlad človek, katerega Ropert pozdravi. Fant mu ni ozdravil, temveč stopal je nekaj časa pred njim, nekaj časa za njim. Na tam se nahajajočem mostu je obstal ter Roperta opazoval. Ropert je tudi obstal vzel v roko notes, iz katerega je vzletel tri razglednice, predstavljajoče posamezne, bolj zanimive dele Vintgarja, in primerjal z naravo. Ko je šel Ropert zopet naprej, je storil isto tudi neznanec, a se kmalu zopet vrnil. Ko pride mimo njega, udari ga, najbrže s kamenom, s tako silo po obrazu, da se je Ropert takoj nezavestno zgrudil na tla. Ropar mu na to odtrga žepno uro, ki je imel na traku, vzame mu tudi iz notranjega žepa suknje notes, v katerem so bile tri razglednice, misleč da ima v njem denar shranjen. A zmotil se je. Ropert je imel 1 zlat za 20 K in drobiž shranjen v žepu telovnika, kamor pa napadalec ni posegel. Ko je zločin izvršil, vrgl je nezavestnega Roperta v potok. Mrzla Radovna vrnila mu je kmalo zavest. Skušal se je rešiti na desni breg z plavanjem, a napadalec ga je zopet odrinil nazaj v vodo in mu prizadejal še udarec na desno stran vratu. Ropertu so jele že moči pešati in gotovo bi bilo po njem, da ga ni rešila dvojica: Valentin Mulej in Angela Kaplja, ki sta tudi prišla skozi Vintgar. Ko ju je ropar zagledal je zbežal. Mulej je Roperta na suho potegnil. Revež je bil vsled udarca in napa tako izmučen, da ni vedel drugega povedati kakor to, da ga je nekdo v vodo pahnil. Polagoma pa je prišel v toliko k moči, da se je spomnil na celi dogodek. Pogrešal je razun ure in notesa tudi klobuk in dežnik, kar pa je gotovo vodo odnesla. Storitca niso poznali, pač pa so sumili 20 letnega kovača Toneta Družnika, Lenčkovega iz Spodnjega Grabna, ki je na jako slabem glasu, znan delomrnez in za vsako hudobijo sposoben. Ko so ga orožniki prišli, je odločno tajil, da bi bil on storilec; a izdala ga je razglednica, ki jo je poslal svoji znanici Mariji Stroj na Koroško in ki jo je pisal v hiši Antona

Trsočlavo. Tudi uro je tisti dan prodal urarju Jedlička na Jesenicah. Dne 13. junija t. l. je Družnik pobegnil iz radovljiškega sodnega zapora na Koroško in vzel doma svoji materi delavsko knjižico, na kateri je ponaredil napačno ime Martin Slivik, kakor tudi rojstni dan in letnico. Ko je bil zopet prijet, mu ni bilo z ozirom na vse te dokaze več mogoče ropa tajiti, in res je s početka dejanje priznaval, rekoč, da je to storil le radi tega, ker je za obleko rabil denarja. Kasneje je izprevrgel svoj prvi zagovor in je dejal, da se je v osebi zmotil, da se je mislil maščevati nad poslovojem Baumanom, ker ga je iz službe spravil. Ta zagovor se mu ni obnesel, kakor tudi ta ne, da je Ropertu vzel uro, notes in razglednice takrat, ko je mislil, da je že mrtev in da bi mu bil tudi lahko zlat iz žepa vzel, a tega ni hotel storiti, ker se je bal, da ne bi bil po tem obsojen. Tožen je bil Tone Družnik tudi zaradi tatvine postrvi, ki jih je lovil v Radni. Porotniki so Družnika zatočenih dejanj spoznali krivim in sodni dvor ga je obsodil na 15 let težke ječe, poostreane s 1 postom in na 30. majnika vsacega kazenskega leta v temnico, s postom in trdim ležiščem.

Razne stvari.
Najnovejšje od raznih strani.

Markov stolp. Upanje, da bi Markov stolp v Benetkah zgradili na prejšnjem mestu vedno bolj zginja, ker so tla nezadostna. Zgradili ga bodo baje za Markovo cerkvijo. — Angleško družbo igralcev ustanove v Syrakuzi Družba bo prevzela v upravo mestno gledališče. — Tifus se vedno bolj širi med vojaškimi četami na južnem Češkem. — Novo poljsko gledališče zgrade v Varšavi. Veljalo bo 440.000 rubljev. — Francoske šolske sestre, ki so bile izgnane iz Francoskega, bodo v Pragi otvorile šolo za deklice. — Proti borzam je v Ameriki otvoril boj dr. Joh D. Wil. Na raznih krajih ima posebne dvorane v katerih združuje svoje »verne«. D. Wil je zagrozil, da pride iz Čikage s 3000 svojimi pristaši v New York, da tudi on nastopi proti borzijancem. — Stavka. Ogrska korespondenčna pisarna javlja: V prvi ogrski tovarni za poljedelske stroje so vsi vhlvalci in delavci na roko stopili v štrajk radi diferenc glede plačil. — Berolinski »Vorwärts« javlja, da je med od nemškega cesarja te dni odklikovanimi častniki, ki so se vdeležili ekspedicije na Kitajsko, tudi nadporočnik Odungo, ki je že več tednov v zaporu radi roparskega umora svoje žene. — Na smrt obsojen. V Tarnopolu je bil dvajsetletni kmečki sin Hrynas od porotnega sodišča obsojen na smrt, ker je umoril svojega starejšega brata. — Nesreča na železnici. Ne daleč od postaje Osečenjo na Nikolajevi železnici sta trčila skupaj osebni in tovorni vlak. Dva uslužbenca sta mrtva, osem potnikov ranjenih. Lokomotiva in več vozov je razbitih. — Porotno sodišče v Moskvi je obsodilo avstrijskega podanika Aleksandra Kara na 15 let prisilnega dela v Sibiriji, ker je ustrelil svojo mater in dve sestri. — Kuga v Atenah. V bolnišnici v pristani Pireju se je pojavil slučaj, podoben kužni bolezni. Zdravniki še niso konstatirali, ali je to kuga ali ne. — Dreyfus je prišel v Zenevo, kjer stanuje v neki lepi vili. V vsem miru pregleduje dokumente zadnjega procesa, ker menda upa zadevo še enkrat spraviti na dan. — Delavski nemiri na Ruskem so se pojavili v Kere. Delavci so hodili po mestu z ručico zastavo in peli revolucionarne pesmi. — Izseljevanje silno narašča tudi na severnem Češkem. — Tragedia. V okolici Szegedina se je poročila bogata posestnikova hči Tomilović z nekim tujim posestnikovim sinom, dasi so jo snubili domači fantje. Po poroki so jo hoteli prejšnji snubci odpeljati. V boju, ki se je pri tem razvil, jo je nek prejšnji častilec zabodel; zgrudila se je mrtva. Njen mož je nato smrtno zabodel morilca, a drugi so planili po možu in ga pobili.

Vladarji in gledališče. Neki angleški list piše, da nemški cesar Viljem II. najrajši obiskuje gledališče in da ima najrajši klasične drame. Moderne drame se mu ne dopadejo ter jih brezobzirno kritizuje. Drugi je cesar Franc Jožet, ki posebno rad prisostvuje pri primierah. Angleški kralj in prestolonaslednik, kakor cela kraljevska rodbina ne ljubijo tako klasičnih dram, najrajši poslušajo kake operete ali pa igre s petjem. Laški kralj kakor tudi kraljica se tudi jako živo zanimata za gledališče. Ruski car ne ljubi gledališča; najslabši prijatelj gledališča pa je rumunski kralj, ki v gledališču, ali zeva ali pa občuduje — občinstvo.

Laške vojaške vaje. »Piccolo« pravi, da so letošnje velike vojaške vaje italijanske vojske popolnoma enake resnični vojni. Na teh vajah pa se je pripetila že nesreča z avtomobili. Kralj z generalnim šta-

bom se vozi namreč z avtomobili; jeden izmed njih je trčil ob kamen; neki general je nevarno ranjen in »chaufeur« je ubit.

Krompirjev jubilej. Letos praznuje tudi krompir svoj jubilej. Sedaj je namreč 350 let, odkar so bili v Evropi žojim seznanjeni. L. 1553 ga omenjuje Peter Cieca v neki v Sevilji tiskani knjigi. L. 1616 je prišel krompir kot velika redkost na mizo francoskega kralja. Šele v drugi polovici osemnajstega veka se je posrečilo ljudskim prijateljem premagati splošno ljudsko mržnjo do te rastline. Pruski kralj Friderik Veliki je za časa lakote prisilil seljake, da so za čeli saditi krompir. Na Francoskem se je to posrečilo z zvijačo. Lekarnar Parmentier je v krompirjevo polje postavil velike napise, na katerih je pretel s hudo kaznijo vsakemu, kdor bi se drznil krasti dragoceni sad. In to je pomagalo; Francozom se je priljubil preje sovraženi krompir.

Darovi
Poslani našemu uredništvu:
Za pogorelce: G. Karol Zupan iz St. Petra je daroval 9 K za pogorelce na Vačah in 9 K za pogorelce v Predgradu. Bog plačaj!

Društva.
(Prostovoljno gasilno društvo v Pirničah pri Medvodah) priredi v nedeljo dne 6. t. m. ob pol 4. uri popoldne na vrtu gostilne Josip Coticča v Medvodah. Vspored: 1. Predstava: »Eno uro doktor« burka v enem dejanju. 2. Koncert Mengijske godbe. 3. Srečkanje. 4. Salija pošta. 5. Prosta zabava. Ker je čisti dohodek namenjen v poplačilo dolga na gasilnem orodju, zato se blagovoljni dobroti in preplačila hvaležno sprejemajo! K obilni udeležbi najljudneje vabi na čelništvo. Vstop k prosti zabavi prost!

Telefonska in brzojavna poročila.

Slovenska Bistrica, 4. septembra.
Nadučitelj Plankner v Laporju umrl. Pogreb bo v nedeljo ob 10. uri popoldne.

Dunaj, 4. septembra. »Vaterlandov« predlog o ustanovitvi katoliških župnih občin proglašajo krščanski socialisti za priven in da nima za podlagu skupne akcije krščan. strank.

Dunaj, 4. septembra. V današnji občinski seji bo občinski svet protestiral proti odloku vojnega ministra in poslal na vojnega ministra ulogo, v kateri bo imenom prebivalstva zahteval, da vojni minister prekliche naredbo, po kateri morajo vojaški tretjeletniki še dalje služiti. V ulogi bo občinski svet tudi zahteval, naj vlada takoj skliche državni zbor.

Dunaj, 4. sept. Na merodajnih mestih taje resničnost vesti lista »Hauzank«, da se pripravlja mobilizacija treh avstrijskih vojnih korov. (Glej politični pregled. Opomba uredništva.)

Dunaj, 4. sept. V Dietersbachu na Saškem je umrl avstrijski konzul, v Londonu grof Deym. L. 1879. je bil izvoljen od veleposestva v avstrijski drž. zbor, kjer se je pridružil češkemu klubu, v katerem je posebno po odstopu grofa Clam Martinica igral važno vodilno vlogo. Pozneje je bil izvoljen tudi v češki deželni zbor. L. 1883. je bil v odposlanstvu Avstrije pri kronanju ruskega carja. Pozneje je odložil mandate ter je nastopil zopet kot aktivni diplomat. Imenovan je bil avstrijskim poslanikom v Londonu ter je deloval na tem mestu 15 let.

Dunaj, 4. septembra. Tudi vesti o spremembi šolstva na Nižjeavstrijskem dementirajo krš.-socialni listi.

Budimpešta, 4. septembra. Cesar je došel sem. V političnih krogih domnevajo, da tudi za časa sedanjega bivanja cesarja v Budimpešti ne bo položaj pojasnen. Interregnum Khuen-Hedervaryjev bo skoro gotovo trajal do konca tekočega meseca, ker še ni gotovo, na kak način se bodo poravnala nasprotstva.

Budimpešta, 4. sept. Pri dveh polkih se je uprlo mnogo vojakov, ki so izjavili, da se raje puste zapreti, kakor pa da bi služili nad tri leta.

Sarajevo, 4. septembra. V mestu Travnik je bil danes strašen požar. 300 hiš je pogorelo. 3000 oseb je brez strehe. Vzrok požara ni znan.

Linz, 4. septembra. Tu se je vršil občni zbor »Gustav Adolf Vereina.« Prihodnji občni zbor bo v Gradcu.

Sofija, 4. septembra. Pomirljiva bolgarska politika napram Turčiji ni ničesar dosegla. Turčija mobilizuje dalje in je te dni zopet naročila pri Kruppu 200 topov, 200.000 pušk in 100 milijonov patron. Razburjenje med mohamedanskim prebivalstvom v Turčiji je toliko, da se vsak trenutek pričakuje splošnega klanja kristijanov.

Petrograd, 4. septembra. »Novoje Vremje« priporoča v svrhu pomirjenja in reda v Macedoniji ustanovitev 15 novih ruskih konzulatov.

Dunajska borza
dné 3. septembra

Skupni državni dolg v notah	100.—
Skupni državni dolg v srebru	89.95
Avstrijska zlata renta 4%	120.35
Avstrijska krona renta 4%	100.40
Avstrijska inv. renta 3 1/2%	92.40
Ogrska zlata renta 4%	118.85
Ogrska krona renta 4%	97.90
Ogrska inv. renta 3 1/2%	84.45
Avstro-ogrski bančne delnice	15.80
Kreditne delnice	643.60
London vista	239.05
Nemški drž. bankovci za 100 m. nem. drž. v	117.30
20 mark	23.49
20 frankov	19.65
Italijanski bankovci	96.10
C. kr. cekini	11.34

Žitne cene
dné 4. septembra 1903.
(Termin.)

Na budimpeštanski borzi:

Pšenica za oktober	K 7.45 do 7.46
» » april	» 7.72 » 7.73
Rž za oktober	» 6.23 » 6.24
» » april	» 6.50 » 6.51
Oves za oktober	» 5.43 » 5.44
» » april	» 5.70 » 5.71
Koruzna za avgust	» — » —
» » september	» 6.19 » 6.20
» » maj 1904	» 5.36 » 5.37

(Efektiv.)

Dunajski trg.

Pšenica banaška	K 7.70 do 8.10
Rž južne železnice	» 7.60 » 8.0
Rž	» 6.45 » 6.60
Ječmen	» 6.40 » 7.40
» ob Tisi	» 6.10 » 7.20
Koruzna ogrska	» 6.50 » 6.70
Cinkvant	» 7.50 » 8.—
Oves srednji	» 5.90 » 6.10
Fižol	» 6.— » 11.10

1150 1—1 Zahvala.
V srcu čutim dolžnost, ko sem srečno preстал v ljubljanski bolnišnici operacijo in vrnil se v domačo postrežbo, da izrečem najglobljejo zahvalo preblagorodnemu gosposu dr. Ed. Slajmerju, ki je operacijo izborno izvršil s slavnostno svojo spretnostjo in je potem čuval nad menoj z največjo natančnostjo in skrbnostjo; nadalje p. n. gosposom zdravnikom, ki so delovali poleg njega in po njegovem vzoru; potem častitim požitvovalnim sestram usmiljenkam za noč in dan enako trudoljubivo postrežbo, izvirajočo iz prave človekoljubnosti; slavnemu nadoskrbništvu bolnice za mnogo uslug in naposled vsem, ki so mi osebno ali kakorkoli s tolažbo olajševali težke dneve moje bolezn. i.

Kranj, dné 3. septembra 1903.

Jožef Hubad,
c. kr. gimnazijski ravnatelj.

P. J.

Usem cenjenim p. t. odjemalcem in trgovcem dovoljujem si uljudno javiti, da sva se moj dosednji družabnik, gospod Edmund Hotzbeč, in jaz prijateljskim potom razdružila, in da sem prevzel podpisani dosedanje trgovino, katere turška se je glasila »Hotzbeč & Hostevc« v svojo popolno ter izključno last in da bom to trgovino z

manufakturnim in modnim blagom

vodil od sedaj naprej na istem mestu, sv. Petra cesta št. 4 pod turško, upisano v trgovinskem registru

J. Hostevc.

Slavno občinstvo pa prosim, da izvoli zaupanje, izkazano stari turški, ohraniti še unaprej moji novi turški J. Hostevc ter bilježim z zadržilom, da bom skušal to zaupanje tudi vsestransko zadovoljiti in opravičiti,

z odličnim spoštovanjem

J. Hostevc.

1152 1—1
Ljubljana, 2. septembra 1903.

Meteorologično poročilo.
Višina nad morjem 306.2 m, srednji srčni tlak 736.0 mm

Čas opazovanja	Stanje barometra v mm.	Temperatura po Celziju	Vetrevi.	Nebo	Polarina v 24 urah v mil.
3 9 sveč.	741.5	18.6	brezvetr.	jasno	
4 7 zjut.	742.1	11.5	brezvetr.	megla	0.0
2. popol.	740.5	25.0	sr. jvzh.	jasno	

Srednja včerašnja temperatura 18.9°, normale 16.6°.

1151 1—1 Zahvala.
Za vse dokaze pristrčnega sožalja, ki so nam došli za časa bolezni in smrti dragega soproga in očeta, gospoda

Gregorja Žerjava,
c. kr. sodnika v pokoju,

za krasne vence in za častno udeležitev na zadnjem potu zahvaljuje se iskreno vsem ljubim prijateljem in cenjenim znancem z dežele in od tukaj, kakor tudi slavnemu slovenskemu bralnemu društvu v Trzinu

žalujoča rodbina Žerjav.
V Ljubljani, dné 3. kimavca 1903.

Dr. FRANC ZUPANC
ne bo ordiniral
do 20. septembra.
1146 2—1

Lah, kovinasti, mrzel uporabljev, v poljubni boji, za polzarje, optike, kleparje itd., je v zalogi pri trdkri RRATA EBERL v Ljubljani, Franciskanske ulice.
Vnanja naročila proti povzetju. 524 23 11—1

G. Tönnies
tovarna za stroje
Ljubljana
priporoča kot posebnost
žage in vse stroje
za obdelovanje lesa.
• Turbine. •
Sesalno plinski motorji
najcenejša gonilna sila, 1 do 3 vinarje za konjsko silo na uro

1132 6—5

IV. KORDIK v Ljubljani
trgovina z galanterijskim blagom
Prešernove (Slonove) ulice št. 10—14
priporoča svojo veliko zalogo
jedilnih in kuhinjskih potrebščin
iz alpake in alpaka-srebra

Gumijev galoše.

Predmeti iz alpake (trpežne bele kovine) veljajo:

1 tucet žlic, navadnih gl. 4.40, težkih gl. 5.50, 1 tucet žlic za kavu gl. 2.20, težkih gl. 2.60, 1 tucet nožev ali vilic gl. 6.—.

Jedna velika žlica za mleko gl. —.80, za juho gl. 2.—.

Noži in vilice z roženim, košenim ali trilo-lesnim ročajem:

12 parov navadnih od gl. 1.80 do gl. 3.—, 12 parov boljnih od gl. 3.50 do gl. 7.50.

Svečniki iz alpake visoki 31 cm gl. 2.—, 24 cm gl. 2.30, 26 1/2 cm 2.60. 21 9—12